I N L E V E N D E H E R I N N E R I N G:
PATER J A N V A N K I L S D O N K, S.J.

Serie Zomerdiensten

‘’Paulus is God!”’

‘’Paulus is God!’’
De woorden schálden door de Nicolaaskerk op 13 maart 1994. De dag ervoor had ik daar die zo discutabele priesterwijding ontvangen. Nu vierden wij daar mijn zogenaamde ‘Eerste Mis’. Pater van Kilsdonk preekte. Hij was in het vuur van zijn betoog. En toen opeens, meermaals: ‘’Paulus is God!’’
‘Een verwarde man’, zo heet dat.

De Pater had het aanvankelijk niet in de gaten. Maar toen stond hij naast hem, die man.
‘’Paulus is God!’’
De Pater onderbrak zijn betoog. ‘’O juist ja…’’ En: ‘’Dat is interessant.’’ ‘’Misschien dat u en ik daar eens verder over kunnen spreken?’’ ‘’Mag ik even uw naam en telefoonnummer noteren?’’ ‘’Kan iemand mij even pen en papier aanreiken?’’ – Uit de koorgroep kwámen pen en papier. En De Pater schreef. De verwarde man gaf zijn naam en nummer en zweeg. De leeuw was een lam geworden. En voor ons allen daar aanwezig was dit een érg leerzame ervaring: Wat aandacht vermag, échte aandacht, zoals die van De Pater. Zijn aandacht, zijn betrokkenheid deed wonderen.

We zagen het daar in die Nicolaaskerk met eigen ogen. En letterlijk duizenden mensen in allerlei levensomstandigheden, studenten en anderen, in deze stad en daarbuiten, hebben het zelf gevoeld: wat zijn woorden, gesproken én neergeschreven in zijn beroemde brieven, met en voor je deden. Je werd erdoor verlicht en verwarmd. Woorden die vertrouwen, troost en hoop gaven.

De Pater hernam zijn preek. Drie kwartier lang maar liefst sprak hij toen in de Nicolaas. Ik heb hier vandaag maar ‘’een kleine tien minuten’’ toebedeeld gekregen. Dus dat dwingt om tot de kern te komen: Waar gáát het toch om in dat ‘geloven’ van ons, dat geloven in het kielzog van Jezus, van Maria en van de andere grote en kleine gelovigen die ons aan blíjven spreken in en vanuit de Bijbel en de geschiedenis van de gelovige gemeenschap die door de tijden trekt? Wat is de kern, het hart, van hun en van ons geloof? Waar geloof jij in?

Aan het eind van zijn preek bij die Eerste Mis, citeerde De Pater de heilige Vincentius à Paulo, Saint-Vincent de Paul (Frankrijk, zeventiende eeuw): *Les pauvres nos maîtres et des maîtres si durs!* - ‘De armen zijn onze leermeesters. En zulke harde leermeesters!’ Als jij als gelovige en a fortiori als pastor en als priester de arme mensen niet ziet staan, als die niets aan je hebben, dan ben je geen knip voor je neus waard. Arme mensen, - zoals die verwarde, onaangepaste, zonderlinge man die wél iets te zeggen had, já… en hóe… ‘’Paulus is God!’’ Wat wás het toch dat hij ons in of door die woorden héén duidelijk wilde maken? Wat wás toch zijn boodschap? - Ik heb het mij nog vaak afgevraagd.

Waar gaat het om in dat christelijk geloof van ons, in het geloof van Jezus als de mens in wie God zelf zo duidelijk stem en een gezicht heeft gekregen? Wij hoorden uit het Lucasevangelie de passage waarin Jezus aan het kruis hangt tussen twee misdadigers. ‘’Jezus, denk aan mij als je in je koninkrijk gekomen bent’’ zegt nummer twee. En Jezus zegt dan: ‘’Heden nog zul je met mij in het paradijs zijn…’’ Wat mij betreft zijn het de meest verheugende woorden in de hele Bijbel.

Gods Koninkrijk, dat van Jezus, het is dichtbij, het is onder handbereik. Zo zag en beleefde Pater Jan van Kilsdonk dat zeker. Overal waar mensen een beetje ontspannen en gelukkig samenleven, overal waar wij elkaar een beetje verdragen, vergeven en de ruimte geven, daar begon voor hem dat Koninkrijk. In Amsterdam zag hij het volop gebeuren, bijvoorbeeld bij de onthulling, in 1987, van het Homo-Monument aan de Keizersgracht. Dat Koninkrijk kon en kan vervolgens, in zijn woorden, ook weer ‘’achter de horizon terugtuimelen…’’ Maar toch en juist ook dán, als het leven bedreigd wordt, kunnen mensen de engelen, de boodschappers van dat Koninkrijk zijn. Hij, De Pater, was er een. Een engel van een man, in onze stad, zeker in de jaren dat de een na de andere homoman gruwelijk werd getroffen door aids, aanvankelijk zonder enige remedie. De Pater, reeds bejaard, toog tot uitputtens toe naar ziekbedden, begraafplaatsen en crematoria. Zijn verschijnen, zijn aanwezigheid en zijn woorden brachten licht en troost. En zo ook olie, brood en wijn, wijwater en wierook door hem bediend. Diep buigen voor mensen en voor de armen, voor de grootste pechvogels, het meest. Hij deed dat.

Wat is de kern, wat is het hart van jouw geloof? Ik zeg: Wij moeten door de dood héén gaan. Door de dood ín dit leven, door elke kladderadatsj, door alles wat ons angst aanjaagt, wegblaast en verplettert héén. En ook door de dood aan het eind van ons leven, voltooid, afgetakeld of niet, moeten wij heen. Niet met een grote boog om de dingen heen lopen. Maar erdoorheen gaan. Misschien dat het geloof van Israël en van Jezus ons ertoe in staat kan stellen. Ik hoop het maar.

De Pater kon het. Hij was niet bang, voor niets en voor niemand. Hij liet zich niet imponeren en niet íntimideren, zelfs niet door de dood. Ooit namen hij en ik de lijst van namen door van homomannen bij wier afscheidsvieringen hij het woord had gevoerd. En ik zag het vóór mijn ogen gebeuren. De grenzen van ruimte en tijd vielen weg. De mannen in kwestie verschenen voor het geestesoog van De Pater. Duidelijk zag en hoorde hij hen en hij was met hen in gesprek, zoals Jezus op de berg in gesprek was met Mozes en Elia. ‘’Door het geloof blijft hij spreken, ook na zijn dood’’ schrijft de brief aan de Hebreeën (11, 4). En zo is het. Die gestorven homomannen en de anderen bleven spreken voor De Pater. En hijzelf blijft spreken in en voor mij en wellicht ook voor en in u.

Beste Dominicusgangers: wij mogen door de dood heen gaan. En in zekere zin is dat al gebeurd. Want Jezus is al daar, - voorbíj de dood. En de Pater is al daar, mijn kleine grote leermeester. En al die anderen zijn al daar: zij met wie wij in liefde verbonden waren en zijn en blijven. In het Licht. In Vrede. In het Paradijs. In en met hen verbonden die al daar zijn, kunnen wíj daar al zijn.

Paulus is niet God. Maar misschien is hij, Paulus, daar in het paradijs ook wel… Ja… maak je borst maar nat! Onze God, denk ik, zal niet alleen alle tranen van alle ogen afwissen. Hij zal ook alle natte borsten droog maken. In dat geloof mogen wij leven.
En dat is, vind ik, en dat blijft - een heerlijk geloof.

Pierre Valkering

We lazen Lucas 23: 32-43
Pierre Valkering is bereikbaar via lt@dominicusamsterdam.nl’ (‘tav Pierre Valkering’)